

Agnieszka Zatorska*

PRZYMIOTNIKI W PODRĘCZNIKACH DO NAUKI JĘZYKA SŁOWEŃSKIEGO

Słowa kluczowe: język słoweński, podręczniki, frekwencja, przymiotniki jakościowe, relacyjne, dzierżawcze

Streszczenie. W artykule przedstawiono frekwencję przymiotników (1046 użyć ok. 400 leksemów) oraz ich podział na jakościowe, relacyjne i dzierżawcze na podstawie materiału z dwu podręczników do nauki języka słoweńskiego: *Gremo naprej* oraz *Slovenska beseda v živo 2*. Autorka wskazuje na możliwe przyczyny takiego stanu rzeczy. Odwrotnie do postawionej hipotezy o powiększaniu się zasobu przymiotników relacyjnych przy jednoczesnym podwyższaniu kompetencji językowych, w *Gremo naprej* jest ich więcej niż w podręczniku *Slovenska beseda v živo 2*, w którym odnotowano z kolei więcej przymiotników jakościowych. W artykule nakreślono sposoby prezentowania przymiotników w podręcznikach (ilustracja zasobu leksykalnego i systemu gramatycznego, konstituowanie tekstów, także poprzez występowanie w tytułach), jak również udokumentowano rolę przymiotników w ukazywaniu treści kulturowych.

1. CELE I PODSTAWA MATERIAŁOWA BADAŃ

Celem artykułu jest odpowiedź na pytanie: jakie przymiotniki znajdujemy najczęściej w podręcznikach do nauki języka obcego, w tym przypadku słoweńskiego? Refleksja na temat podręczników jest obecna w językoznawstwie słoweńskim (Križišnik 2000, Starc 2008) i in. Temat niniejszego artykułu stanowi frekwencja oraz klasyfikacja adiektywów z podręczników. Klasyfikację prezentowanych adiektywów sporządziłam z uwzględnieniem dyskusyjnego, ale wciąż w językoznawstwie obecnego, podziału na przymiotniki jakościowe, relacyjne i dzierżawcze.

Omówienie funkcjonowania przymiotników w podręcznikach do nauki języka obcego wymaga także przypomnienia podstawowych informacji o przymiotniku, o jego semantyce. Przedstawiono frekwencję badanych leksemów przymiotnych w każdym z dwu analizowanych podręczników oraz frekwencję wspólną. Pragnę do danych liczbowych dodać komentarz i nieco spekulacji na temat ewentualnych przyczyn dokonanych wyborów w zakresie doboru egzemplifikowanej leksyki.

---

* agnieszka.zatorska@uni.lodz.pl, Katedra Filologii Słowiańskiej, Wydział Filologiczny, Uniwersytet Łódzki, ul. Pomorska 171/173, 90-236 Łódź.

Semantyka przymiotnika, jego polisemia, koreluje z problemem negocjowania znaczeń. Oczywisty jest fakt kontekstowej i indywidualnej aktualizacji znaczenia danego leksemu przymiotnikowego. Charakterystyczna, szczególnie dla jednostek o największej frekwencji, jest także ich duża pojemność treściowa, a więc dość wysoki stopień ogólności i możliwość modyfikacji treści w zależności od kontekstu zdaniowego, tekstowego, dyskursu, szerszego kontekstu kulturowego. Poczynając zatem od zagadnień czysto ilościowych, skierujemy się ku próbie odpowiedzi na pytania: jaką rolę odgrywają przymiotniki w badanych tekstach, w organizowaniu treści w obrębie jednostek tekstu, a także jakie treści kulturowe przekazywane są przez badane słowa.

Badaniu poddano ponad tysiąc, dokładnie 1046, przykładów przymiotnikowych, po 523 z każdego z obu podstawowych dla tego referatu podręczników. Analizą objęto około 400 leksemów przymiotnikowych. Ten zbiór 1046 okurencji 400 leksemów posłużył do obliczenia frekwencji i sporządzenia ścisłej klasyfikacji. Do obliczeń wybrano części podręczników *Gremo naprej* (dalej także GN) oraz *Slovenska beseda v živo 2* (dalej także SBV2). W celu ukazania roli fraz z przymiotnikiem dla prezentacji treści kulturowych sięgnięto do danych spoza tego ścisłego zbioru, a więc do podręcznika dla bardziej zaawansowanych uczniów języka słoweńskiego *Slovenska beseda v živo 3a* (dalej SBV3a). W artykule jest zatem omawiane de facto więcej niż 400 leksemów, które były podstawą konstatacji ilościowych.

Bazę materiałową do tego referatu stanowią przede wszystkim podręczniki do nauki języka słoweńskiego jako obcego dla osób kontynuujących naukę: *Gremo naprej*, wyd. 2, 2013 (wyd. 1, 2009) – poziom A2 oraz *Slovenska beseda v živo 2* (wyd. 1, 2004) – poziom B1. Frekwencję i klasyfikację materiału sporządzono na podstawie próbek z tych podręczników. Przykłady uzupełniono o egzemplia z podręcznika dla początkujących *ABC 1,2,3, gremo* (w podtytule zawarto informację, że jest to podręcznik do wykorzystania na krótkich kursach) wyd. 3, 2013 (wyd. 1, 2003), poziom A1. Materiał omawiany w artykule wzbogacono też o frazy z podręcznika dla zaawansowanych adeptów języka słoweńskiego *Slovenska beseda v živo 3a* (w podtytule *Učbenik za izpopolnjevalni tečaj slovenščine kot drugega / tujega jezika*), wyd. 1, 2009, poziom B2–C1¹. Podstawę badań tworzą zatem dane z podręczników dla średnio zaawansowanych kursantów, a uzupełnienie stanowią podręczniki dla początkujących oraz zaawansowanych.

2. PROBLEMATYKA PRZYMIOTNIKA

Przymiotniki to wyrazy denotujące cechy lub relacje. Wyodrębnienie tej części mowy na podstawie semantyki jest w językoznawstwie dyskutowane, a fragment tej dyskusji przedstawiłam w rozdziale poświęconym przymiotnikowi

¹ Informacje o poziomach podręczników (standardy Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego) podaje Boris Kern.

w monografii *Polskie i słoweńskie predykatory kauzatywne z parafrazą przymiotnikową* (Zatorska 2013, s. 77–124). Kryterium wydzielenia tej części mowy bywają też właściwości morfologiczne, a nawet składniowe. W kompendium gramatyki słoweńskiej *Slovenska slovnica* (Toporišič 2000) przymiotnik słoweń. *pridevnik* przynależy do większej klasy leksemów przymiotnych słoweń. *pridevniška beseda* (wyraz przymiotnikowy), w której skład wchodzi również wybrane zaimki i liczebniki. Przymiotnik słoweński, w odróżnieniu od polskiego, systemowo manifestuje semantyczną kategorię określoności/nieokreśloności, a także, zgodnie z regułami słoweńskiej gramatyki, może wystąpić w formach liczby podwójnej.

2.1. Podział na przymiotniki jakościowe i relacyjne oraz dzierżawcze

Jednym ze sposobów klasyfikacji leksemów przymiotnikowych jest pogrupowanie ich w klasy przymiotników jakościowych, relacyjnych oraz ewentualnie dzierżawczych. Dyskusję o zasadności tego podziału (stanowiska na ten temat polskich i słoweńskich badaczy) przedstawiłam w ww. monografii. W bieżącym referacie przyjął podział na trzy grupy wg *Slovenska slovnica* (Toporišič 2000): *K* – słoweń. *kakovostni* – jakościowe, *V* – słoweń. *vrstni* – relacyjne oraz *S* – słoweń. *svojilni* – dzierżawcze. Wytyczenie ścisłych granic między zbiorami przymiotników jakościowych i relacyjnych nie jest zadaniem łatwym. Pomocne w określaniu klasy dla danego adiectivum są pytania. Przymiotniki jakościowe, słoweń. *kakovostni*, odpowiadają na pytanie *kakšen?* W przypadku przymiotników relacyjnych w języku słoweńskim postawimy pytanie *kateri?* O dzierżawcze pytamy *čigav?*

3. FREKWENCJA BADANYCH PRZYMIOTNIKÓW

Dane do zestawień ilościowych zaczerpnęłam tylko z dwóch podręczników: GN oraz SBV2 (por. 1). Na pierwszym miejscu znajduje się przymiotnik *slovenski* (45x), np. *slovenski jezik, slovenski kraji, slovensko glavno mesto, slovenski olimpijci, prvi slovenski knjigi, slovenska reka*. Warto zauważyć, że adiectivum *slovenski* było o wiele częstsze (38x) w GN niż w SBV2, w materiale, w którym leksem *slovenski* pojawił się tylko 7 razy. Drugie miejsce zajmuje przymiotnik wymiaru *velik* (36x), który odnajdujemy w rozmaitych kontekstach, por. *veliko mesto, velik prostor, velika terasa, velikega medveda, velika zabava*, także przenośnych, co koresponduje z tematem konferencji, gdyż dotyczy negocjowania znaczeń, por. *velik pisatelj*² czy *največji pisatelj*. Formy stopnia wyższego i najwyższego przymiotnika *velik*, czyli *večji* i *največji* (ze względów technicznych) potraktowałam w badaniach jako oddzielne leksemy. Formy stopnia równego, wyższego i najwyższego, utworzone od przymiotnika *velik*, odnalezione w materiale tworzą łącznie zbiór

² Por. jedno ze znaczeń przymiotnika *velik* w SSKJ – *Slovar slovenskega knjižnega jezika* „ki dosega visoko stopnjo glede na pomembnost”, punkt j.

44 okazów. Na trzeciej pozycji pod względem częstości znajduje się jakościowy przymiotnik *star* (31x). Oprócz określania cechy, w pewnym stopniu mierzalnej, bycia starym w opozycji do *bycia młodym*, adiectivum *star* występuje również w kontekstach, które wykazują nacechowanie pod względem wartościowania, np. *stara hiša, stari del mesta, star prijatelj. Moje mesto je zelo staro in znano* (GN). Na miejscu czwartym odnotowano leksem *dober* (24x, tylko w stopniu równym). Może on określać ludzi, np. *dober prijatelj, dobra prijateljica*, jak również miejsca, por. *Jem v dobri restavraciji, dober klub* czy inne obiekty, por. też w bierniku *dobre filme, dobro hrano*. Na pozycji piątej znajduje się przymiotnik *nov* (19x), konteksty z nim obejmują określenia ludzi *nov sodelavec*, jak i obiektów *nov blok*. Szósta pozycja (również 19 użyc) przypadła wartościującemu *zanimiv*, np. *zanimivo staro mestno jedro*. Przymiotnik ten niewątpliwie służy jako określenie w sądach wartościujących, np. o Słowenii – *Slovenija je za njih zanimiva; Geografsko je zelo zanimiva dežela* (GN). Stosowniejsze wydaje się użycie przymiotnika *zanimiv* przy nominalnym wykładniku wydarzenia, por. *zanimiv dogodek, zanimiva predavanja, zanimiva prireditve* (SBV2), choć materiał poświadcza stosowanie określenia *zanimiv* także przy wykładnikach argumentów przedmiotowych. Miejsce siódme zajął relacyjny przymiotnik *turističen* (16x), np. *turistično mesto, turistična kmetija, turistična agencija, turistični vodnik*. Pozycja ósma przypadła jakościowemu *lep*, tylko w stopniu równym (15x). Określa istoty żywe, por. *Moj prijatelj je lep*, oraz obiekty lub miejsca, np. *lep razgled na Alpe*. Przymiotnika *lep* używa się w celu wartościowania treści, por. *Napišem nekaj lepega* (SBV2). Dziewiąty pod względem frekwencji jest wieloznaczny przymiotnik *srednji* (13x). Przy opisie słoweńskiego systemu edukacyjnego zastosowano kilkakrotnie ten leksem, por. GN: *Sistem izobraževanja v Sloveniji vključuje srednjo šolo; srednja šola*, również z doprecyzowanym rodzajem szkoły *srednja frizerska šola*. Częstość występowania związana jest z negocjowaniem znaczeń, np. *srednji – srednja šola*, gdyż adiectivum *srednji* charakteryzuje się polisemicznością. Na 10 miejscu znajduje się *različan* (12x). Na 11 pozycji odnotowano *znan* (11x). Relacyjny przymiotnik *elektronski* zajmuje 12 miejsce, np. *pisati elektronsko pošto*.

4. PRZYMIOTNIKI JAKOŚCIOWE, RELACYJNE I DZIERŻAWCZE W PODRĘCZNIKACH

W zbiorze około 400 leksemów, które posłużyły do badań, wyodrębniono 51% przymiotników relacyjnych, 47% jakościowych oraz tylko 1% przymiotników dzierżawczych. Przy interpretacji całego zbioru 1046 użyc leksemów przymiotnikowych zakładano przewagę przymiotników relacyjnych, która wzrasta wraz z wyższym poziomem nauki i zapotrzebowaniem na powiększanie zasobu słownictwa. Język słoweński wykazuje wysoką frekwencję przymiotników relacyjnych, gdyż występują one w tych kontekstach, dla których w języku polskim odnajdujemy dopełniacz m.in. posesywny lub wskazujący na innego rodzaju

zależność, zawieranie, przeznaczenie itp. W jęz. słoweńskim fraza *plesna šola* (SBV2) zawiera określenie przymiotnikowe *plesna*, podczas gdy w jęz. polskim zawiadomienie to brzmi *szkoła tańca*. Jednakże w podręczniku bardziej podstawowym GN przymiotników relacyjnych jest o 100 więcej niż w SBV2. Odrotna różnica występuje w zakresie przymiotników jakościowych, których o 100 przykładów więcej znalazło się w SBV2. Rezultat badań zaskoczył mnie, ponieważ oczekiwałam, że właśnie na początkowym etapie uczymy się przede wszystkim przymiotników jakościowych – nazw kolorów, określeń naszego samopoczucia, nazw wymiarów. Tego typu określeń oczekiwałam w GN, zaś w podręczniku SBV2, w którym omawiane są takie tematy, jak wyposażenie domu, wizyty w restauracji, podróże, formy spędzania wolnego czasu, życie rodzinne, spodziewałam się zdecydowanej przewagi przymiotników relacyjnych. Dobór tematów w podręcznikach wpłynął także na frekwencję. Dla niektórych leksemów częstość występowania rozkłada się proporcjonalnie między podręcznikami, np. star pojawił się 15x w GN, 16x w SBV2, co stanowi łącznie 31 użycie. Podobnie dla relacyjnego przymiotnika *elektronski* w każdym z dwu podręczników zanotowano 5 użycie (łącznie 10x). Najczęstszy w badanym materiale relacyjny przymiotnik słoweński występuje o wiele częściej w GN (38x) niż w SBV2 (7x) (por. punkt 3). Natomiast należący do pola aksjologicznego *dober*, zaliczany do przymiotników jakościowych, dwukrotnie częściej wystąpił w SBV2. Globalne obliczenia frekwencji badanej próby wykazały 569 przymiotników jakościowych wobec 467 relacyjnych. Trzecia klasa dzierzawczych jest prawie nieobecna, gdyż poświadczą ją zaledwie 7 użycie w SBV2, np. *Damjanin, Nelin, Lukov*.

Na zawartość zbiorów przymiotników jakościowych i relacyjnych oddziałują implikacje kulturowe i cywilizacyjne. Im bardziej postępuje, komplikuje się rozwój cywilizacyjny człowieka, im bardziej urozmaicone staje się jego otoczenie pod względem oprzyrządowania, rodzajów aktywności nauki, pracy i wypoczynku, tym bardziej wzrasta zbiór potrzebnych przymiotników relacyjnych. Przymiotniki jakościowe, nazywające immanentne cechy osób i obiektów oraz stanów i zdarzeń, pozostają w użyciu, np. *visok fant, rdeče lasje, najdaljša reka, kratek čas*, ale zbiór przymiotników relacyjnych wciąż wzrasta na skutek obecności nowych wynalazków w naszym życiu, np. *elektronski, informacijski, interneten, satelitski, spletni, telefonski*. Powiększanie się zbioru przymiotników relacyjnych w naszej komunikacji poświadczają także dane materiałowe z podręczników, choć proporcje między obydwoma grupami mogą być zaskakujące, co wykazał eksperyment i obliczenia podane powyżej.

5. PRZYMIOTNIKI W TEKSTACH

W jaki sposób przymiotniki są wykorzystywane w tekstach i we wzorach gramatycznych oraz przy prezentacji słownictwa w badanych podręcznikach? Po pierwsze występują jako wymienione pojedyncze leksemy. Drugim sposobem

przedstawiania przymiotników uczącemu się języka jest budowa prostych zdań egzemplifikujących użycie przymiotnika, por. *Moj prijatelj je aktiven, debel, dolgočasen, miren, priden, prijazen. Moj kraj je čist, varen, zelen, grd, nevaren* etc. (GN). Charakterystyczna jest przewaga leksemów wartościujących pozytywnie, jakkolwiek na wcześniejszych etapach nauki nie przejawiają one różnorodnych odcieni znaczeniowych, por. *dober* (24x), *lep* (15x), *mlad* (4x), *star* (31x), *zanimiv* (19x). Pozytywne określenia możemy odnaleźć znacznie częściej niż negatywne, np. *dolgočasen* (2x), *grd* (2x), *katastrofalen* (1x), *nevaren* (2x), *slab* (6x). Potwierdza to tezę o wyidealizowanym obrazie świata w podręcznikach do nauki języka (Nowakowska 2013). Trzecim sposobem prezentacji przymiotników jest stosowanie ich we frazach nominalnych odmienianych zgodnie z zasadami słoweńskiej fleksji. Być może zastosowanie partykularnych adiektywów do ukazania poszczególnych przypadków gramatycznych przyczyniło się do wysokiej frekwencji wybranych przymiotników, por. *veliko mesto, velika mesta, velikega okna, v velikem podjetju, velikega vrta* etc. (SBV2, s. 15–16). W praktyce dydaktycznej podręcznik SBV2 wykorzystuje się jako następny po *Gremo naprej*. W zakresie badanego słownictwa wybór ten wydaje się uzasadniony. Przymiotniki w SBV2, poza tabelami gramatycznymi i zestawieniami leksemów, są wykorzystywane do bardziej wyrafinowanych użyć tekstowych. Portret artystki w jej domu na stronie 38 w SBV2 zatytułowano *Najljubši kotichek Damjane Golavšek*. Zastosowany przymiotnik w superlatiwie to centralna informacja, fokus omawianego tekstu, w którym kategoria *bycia ulubionym przedmiotem, miejscem, zajęciem* jest powtarzana i porządkuje pozostałe wiadomości. Za słowa kluczowe istotne dla tego fragmentu uznałabym również *star* i *starinski*, gdyż bohaterowie tekstu są amatorami starych przedmiotów. Ze względu na profesję sportretowanych osób ważny jest także przymiotnik *glasben* ‘muzyczny’, por. *glasbena soba*. Przykładem tekstu, w którym tytułowy przymiotnik relacyjny *pevski* organizuje informację, jest czytanka na temat chóru akademickiego *Moj hobi: pevski zbor* (SBV2, s. 49). Przymiotnik otwiera tekst w pierwszym zdaniu: *Akademski pevski zbor deluje v Ljubljani* i zamyka go w zdaniu ostatnim: *se pogosto nadaljuje tudi po pevskih vajah*. Wybór tematu determinuje także to, czy w danym fragmencie mamy więcej przymiotników jakościowych, czy też relacyjnych. W kilku tekstach w sekcji, w której w GN przedstawiane są zagadnienia związane z edukacją, pracą i zatrudnieniem, słuchacz zostaje zaopatrzony w zestaw przymiotników relacyjnych, por. *osnoven, srednji, diplomski, magistrski, podiplomski, doktorski, poklicen, strokoven, frizerski, medicinski, zdravstven, zaseben, deloven, posloven, ekonomski, socialen*.

Podsumowując sposoby używania przymiotników w podręcznikach, możemy powiedzieć, że autorzy stosują wyrazy przymiotnikowe do egzemplifikacji zjawisk gramatycznych, natomiast w konstrukcjach bardziej złożonych, bliższych naturalnym tekstom, przymiotniki napotykamy w tytułach oraz jako słowa kluczowe, organizujące informację.

6. KONTEKSTY KULTUROWE

Już najczęstszy w badanym materiale leksem *slovenski* kieruje uwagę czytelnika w stronę słoweńskich kontekstów kulturowych, por. *slovenska himna* (GN). Dowiadujemy się, że J. Plečnik to *najbolj znan slovenski arhitekt*, a I. Cankar *eden od najboljših slovenskih dramatikov* (GN). Niektóre z przymiotników relacyjnych, odnalezionych w badanych podręcznikach, są zakorzenione, utrwalone w kulturze europejskiej, chrześcijańskiej, np. *velikanočen – velikanočni prazniki*. W partii materiału wykorzystanej do prezentacji kontekstów kulturowych najdobitniej chyba odzwierciedla się kategoryzująca funkcja przymiotników relacyjnych, różnicujących obiekty ze względu na lokalizację, historię, właścicieli etc. (Miller 1996, s. 193)³. Wśród przymiotników zaczerpniętych z podręczników możemy wymienić takie, które determinowane są przez przestrzeń, przez nazwy geograficzne, nazwy krain, rejonów, np. w tytule sekcji tekstu *Izlet na Dolenjsko* (SBV3a), a także wewnątrz tekstów i w pojedynczych przykładach zdaniowych *tipično dolenjsko vino*, por. rozpoznajemy motywację nazwą krainy. Sporą grupę w materiale stanowią przymiotniki od toponimów, od nazw miast i miejscowości, np. od nazwy *Ljubljana: ljubljansko letališče* (GN), *ljubljska trznica* (GN), *poročilo o ljubljanskem kopališču* (SBV3a). Nazwa *Kranj* stała się podstawą do utworzenia relacyjnego przymiotnika *kranjski*, por. *kranjski plemič* (SBV3a). We frazie *kamen v celovškem muzeju* (SBV3a) odnajdujemy przymiotnik *celovski*, derywat od nazwy miasta *Celovec* (Klagenfurt), historycznie związanego z obszarem słoweńskim, obecnie znajdującego się w austriackiej Karyntii. Do geograficznych, a zarazem kulturowych określeń należy *pomorska trgovina* (SBV3a). Śródziemnomorski region geograficzny i kulturowy został zasygnalizowany przez wyrażenie *mediteranska arhitektura* (GN). Historycznie i geograficznie Słowenia Zachodnia powiązana była i jest z Wenecją, o czym świadczą frazy zawierające przymiotnik *beneški*, por. *ko je bil Piran del velike Beneške republike* (SBV3a), *beneški trgovec* (SBV3a). W badanym materiale występują określenia relacji historycznych, np. *v najzgodnejših časih* (SBV3a), *z antičnim templjem, knežji kamen; karantanskega kneza* (SBV3a); *srednjeveški grad, ples* (GN); także określenia rodzajów zakonów, por. *cistercijanska opatija* (SBV3a). Przymiotnikowe wykładniki argumentów w pozycjach *Agentive* i *Experienecer* przy nominalnych wykładnikach predykcji, np. *turški vpadi, Jurčičevi pripovedi, z vojaškimi spopadi* (SBV3a), są charakterystyczne dla tej tematyki w języku słoweńskim (por. Zatorska, Gojošek 2013). Z historii dwudziestowiecznej odnotowujemy derywowany od nazwy geograficznej *Soča* przymiotnik *soški* w wyrażeniu *soška bitka* (SBV3a, s. 85). Frazy lokatywne bywają dookreślone przez kontekst historyczny, np. *staro mestno jedro; zunaj mestnega obzidja* (SBV3a).

³ "The objects or events (...) have certain features – histories, locations, owners, appearances, parts, uses, whatever – and that those features can be used to distinguish instance from another" (Miller 1996, s. 192-193)

Fraza *Stiški samostan* (SBV3a) pochodzi od geograficznej nazwy *Stična*, jednakże pojemność semantyczna nie jest w tym przypadku ograniczona do informacji lokalizującej, gdyż odsyła do innej, ważnej w historii języka słoweńskiego nazwy *Stiški rokopis* – nazwy rękopisu z XV w. Kultura słoweńska prezentowana w podręcznikach obejmuje też wino i kulinaria, np. *Tam bomo poskusili tipično dolenjsko vino – cviček* (GN); *Zvečer dolenjska večerja* (GN), *kjer bomo jedli tipično dolenjsko hrano* (GN), *blejska kremna rezina, kisle kumarice, kislo zelje, orehova potica, prekmurska gibanica* (SBV3a). Informacje dotyczące pozyskiwania bogactw naturalnych, w tym soli, dokumentują frazy *solinarsko znanje* i *sečoveljske soline* (SBV3a). Z kulturą regionu, z kulturą ludową związane są przymiotniki kierujące ciekawość i wyobraźnię uczącego się słoweńskiego ku niewielkiemu, ale jakże kulturowo bogatemu obszarowi między Alpami a Adriatykiem, por. *čipkarska šola, panjske končnice* (SBV3a), a także niebędący jedynie słoweńską specjalnością *pustni karneval*.

7. WNIOSKI

Zbiór przymiotników w podręcznikach do nauki języka obcego zaskakująco okazał się dość częsty. Oczekiwałam, że na początkowym etapie nauki konstrukcją najczęstszą będzie zdanie minimalne z konstytuującym je orzeczeniem. Spodziewałam się, że przymiotnik mający charakter uzupełnienia, atrybutu nie będzie w sposób znaczący obecny w tekstach do nauki języka obcego. Tymczasem badanie materiału z podręczników pokazało, że w procesie dydaktycznym języka obcego na etapie dość wczesnym, kiedy mówiący w drugim języku nie dysponuje jeszcze dostateczną ilością zróżnicowanych semantycznie verbów, wykorzystanie względnie urozmaiconego repertuaru adiektywów pozwala na budowanie wielu zdań opartych na schemacie *x jest...; x ma cechę y*. Wierzę, że wraz ze wzbogacaniem słownictwa i wiedzy o systemie obcego języka te proste wyliczenia cech zostają zastępowane przez wzory użycia zróżnicowanych znaczeniowo leksemów przymiotnych w tekstach o wyprofilowanym znaczeniu. Przymiotniki mogą pełnić funkcję słów kluczowych, elementów tytułów tekstów. Służą jako ilustracja przykładów fleksji imiennej. Przymiotniki wprowadzają nas do wnętrza słoweńskiej frazy imiennej, gdzie w pozycji przy nominalnym wykładniku predykcji to właśnie przymiotnik sygnalizuje wypełnienie pozycji argumentowej w pozycji Agensa bądź Experiencera. Obserwacje dotyczące semantyki badanych przymiotników w podręcznikach potwierdzają tezę o ekspansji adiektywów relacyjnych inspirowanych przez nowe zjawiska cywilizacyjne. Badana próba wykazała znaczną przewagę użyć przymiotników jakościowych, potwierdziła także wiele adiektywów relacyjnych utworzonych od nazw geograficznych, kulturowych oraz związanych z nowoczesnością. Przymiotniki są ważnymi wykładnikami treści danej kultury. Obserwujemy to szczególnie w przypadku przymiotników utworzonych od nazw własnych – antroponimów i toponimów.

MATERIAŁ

- ABC – *ABC 1,2,3, gremo*, wyd. 3, Ljubljana 2013, autorzy: Nataša Pirih Svetina i Andreja Ponikvar.
 GN – *Gremo naprej*, wyd. 2, Ljubljana 2013, autorzy: Ivana Petric Lasnik, Nataša Pirih Svetina i Andreja Ponikvar.
 SBV2 – *Slovenska beseda v živo 2*, wyd. 1, Ljubljana 2004, autorzy: Andreja Markovič, Danuša Škapin, Mihaela Knez, Nina Šoba.
 SBV3a – *Slovenska beseda v živo 3a*, wyd. 1, Ljubljana 2009, autorzy: Andreja Markovič, Mihaela Knez, Mojca Stritar, Nina Šoba.

BIBLIOGRAFIA

- Kržišnik E., 2000, *Posredovanje slovnicega znanja v učbenikih slovenščine kot drugega/tujega jezika*, [w:] *Skripta 4. Zbornik za učitelje slovenščine kot drugega/tujega jezika*, red. A. Vido-
 vič Muha, Ljubljana, s. 7–13.
 Miller G.A., 1996, *The Science of Words*, New York.
 Nowakowska M.M., 2013, *Polak i Polska w wybranych podręcznikach do nauki języka polskiego jako obcego w konfrontacji z postrzeganiem tychże przez Słoweńców*, [w:] *Glottodydaktyka – media – komunikacja. Kształtowanie kompetencji komunikacyjnej*, red. I. Dembowska-Wosik, E. Pałuszyńska, „Acta Universitatis Lodziensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców”, nr 20, s.141–147.
 Starc S., 2008, *Osnovnošolsko učbeniško besedilo kot besedilo kolonija, sestavljeno iz besednih in nebesednih znakov*, [w:] *Sodobne strategije učenja in poučevanja*, red. V. Medved Udovič, M. Cotič, M. Cencič, Koper 2008, s. 45–56.
Slovar slovenskega knjižnega jezika (SSKJ), 2000, elektronska izdaja, SAZU in ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša in avtorji, Ljubljana: SAZU in ZRC SAZU.
 Toporišič J., 2000, *Slovenska slovnica*, Maribor.
 Zatorska A., 2013, *Polskie i słoweńskie predykatory kauzatywne z parafrazą przymiotnikową*, Łódź.
 Zatorska A., Gojkošek M., 2013, *Nominalizacije in njihova funkcijskost v besedilih o zgodovini Slovenije*, [w:] *Družbena funkcijskost jezika (vidiki, merila, opredelitve)* OBDOBJA 32, red. A. Žele, Ljubljana, s. 497–502.

Agnieszka Zatorska

ADJECTIVES IN THE TEXTBOOKS FOR SLOVENE AS FOREIGN LANGUAGE

Keywords: the Slovene language, textbooks, frequency, qualitative adjectives, relational adjectives and possessive adjectives

Summary. The paper deals with 400 adjectives (1046 tokens) excerpted from the textbooks of Slovene as a foreign language *Gremo naprej* and *Slovenska beseda v živo 2*. The author presents the frequency of the given adjective samples from the textbooks and classifies examined adjectives into classes of qualitative, relational, and possessive. Firstly, she assumed that the qualitative adjectives could be more frequent than relational on the lower level of learning. However, the samples from the textbooks show that the relational adjectives were more frequent in more basic *Gremo naprej* than in *Slovenska beseda v živo 2*, in which the qualitative adjectives are more often used. The article describes the way of adjective representation in the textbooks (lexicon, grammar, the texts building, titles). The paper shows also cultural content transferred by the adjectives.